

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

О.В. АРТЕМЕНКО, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: artolena11@ukr.net

Анотація. Починаючи з 2014 року, в Україні, серед великої кількості реформ, вагома роль належить децентралізації, що спрямована на утворення прозорого, відкритого та ефективного управління на місцевому рівні, що зможе забезпечити якість та доступність послуг у всіх сферах життя громади, включаючи соціальну сферу (тобто, надання якісних соціальних послуг). Що стосується розвитку системи соціальних послуг в умовах перехідного періоду децентралізації, то на цьому шляху постають пріоритети, щодо комплексності надання соціальних послуг, їх доступності, адресності та результативності, а також посилення уваги до кожної особи (клієнта). Такі пріоритети є можливими за умови інтегрованого підходу до здійснення соціального обслуговування населення на рівні громади.

У статті досліджується питання соціальної сфери в Україні. Приділяється основна увага суті та значенню поняттю децентралізації для соціальної сфери. Проводиться правовий аналіз застосування інструментів децентралізації у соціальній сфері у сусідній державі – Республіці Польща. Здійснюється опис основних напрямів здійснення соціальної політики Республіки Польща на предмет їхньої відповідності вимогам децентралізації. Підтверджується необхідність впровадження інструментів децентралізації для Республіки Польща задля ефективного функціонування соціальної сфери.

Аналізуються основні проблеми централізованого управління соціальною сферою в Україні. Робляться висновки щодо доцільності застосування інструментів децентралізації у сучасній соціальній сфері України.

Ключові слова: соціальна сфера, соціальна політика, децентралізації, інструменти децентралізації, соціальні послуги, соціальні заклади

Актуальність.

У даний час в Україні діє розгалужена система соціальних закладів, що є підпорядкованими різним відомствам та міністерствам. У той

же час таке підпорядкування досить часто спричиняє відсутність єдиного підходу, щодо фінансування стаціонарних закладів, котрі надають соціальні послуги. Такі послуги, зазвичай, фінансуються із бюджетів різних

рівнів, а схеми фінансування суттєво відрізняються виходячи із того, до котрого розпорядника бюджетних коштів належить, той чи інший соціальний заклад.

У процесі децентралізації, саме громада забезпечує умови для реалізації максимального соціального потенціалу кожного індивіда – тобто члена цієї громади. Також, важливим є те, що інтеграція повинна бути спрямованою, насамперед, на покращення умов співпраці між соціальними інституціями, котрі функціонують у громаді (до таких інституцій можна віднести: відділи освіти, охорони здоров'я, служби у справах дітей, управління соціального захисту, заклади, культури, неурядові організації, тощо).

Сусідня держава, що пройшла вже процес децентралізації у сфері соціального захисту, доводить необхідність приділенню уваги даної проблематики, що є успішним досвідом для України, яка ще знаходиться в процесі трансформації передачі повноважень, що стосуються соціального сектору в умовах децентралізації, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Основні дослідження, що стосуються механізмів децентралізації у соціальній сфері в Україні та Республіці Польща стали предметом розгляду таких науковців: В. Гошовська, К. Дубич, Е. Лібанова, Л. Сідельнік, В. Скурагівський, О. Черниш, В. Гамаюнова, Я. Гречки, Л. Гриневич, Д. Дзвінчука, О. Жабенко, С. Жарої, Т. Ілюк, С. Калашникової, А. Пенделя, Б. Пліша, Н. Рингач, І. Рожкової, Н. Ярошта та інших.

Результати.

Україна, в умовах сьогодення, стикається із проблемою інституційної неузгодженості стаціонарних установ системи соціального захисту, яке стає наслідком того, що такі установи не дають якісних послуг, так як бюджетні кошти спрямовуються перш за все на утримання державних соціальних установ (закладів), а не на потреби отримувачів таких соціальних послуг. Відповідне фінансування, зазвичай, здійснюється у розрахунок на одну особу, а не на конкретну послугу споживача. І досі існує проблема, не здійснення необхідного моніторингу того, які саме соціальні послуги є необхідними у тому чи іншому регіоні та у якій кількості (Кізюн, 2020: 28).

В енциклопедичній літературі розрізняють два типи децентралізації: адміністративну (бюрократичну) і демократичну. Децентралізація адміністративна означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади, хоча і призначаються центральним урядом. Цей тип означає по суті не децентралізацію, а деконцентрацію влади.

У більшості країн світу надання соціальних послуг здійснюється відповідно до так званого трикутника соціального партнерства – «державо-бізнес-громада», із застосуванням важелів децентралізації, а саме розукрупнення значних закладів та центрів, що сприяє зменшенню нерівності отримувачів послуг у доступі до медичних, соціальних, освітніх або інших служб із обов'язковим територіальним наближенням до місця проживання людини (Тофтісова-Матерон, 2006: 86).

М. Кравченко, зазначає, що у демократичних державах світу, громадянське суспільство є рівноправним партнером разом із державою та бізнесом у вирішенні суспільних та соціальних проблем. До того ж, держава бере на себе зобов'язання по створенню сприятливих правових умов для функціонування громадських організацій, забезпечує значну частину фінансування їхньої діяльності, а також залучає надання соціальних послуг. На противагу цьому, в Україні, органи державної влади не сприймають громадянське суспільство як рівноправного партнера у системі надання та організації соціальних послуг. До того ж, органи державної влади, не готові передавати бюджетні кошти та частину повноважень, щодо розпорядження фінансовими ресурсами – недержавним громадським організаціям (Кравченко, 2014).

В Україні бюджетне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення сьогодні здійснюються відповідно до положень ст.ст. 87–91 Бюджетного кодексу України за рахунок державного та місцевих бюджетів та спрямовуються на фінансування: «соціального захисту у випадку непрацездатності; соціального захисту пенсіонерів; соціального захисту ветеранів війни та праці; соціального захисту сім'ї, дітей та молоді; соціального захисту безробітних; допомогу у вирішенні житлового питання; соціального захисту інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту; іншу діяльність у сфері соціального захисту».

У деяких державах світу, за останні декілька років, тривають дискусії, щодо ефективності та доцільності децентралізації фінансування та надан-

ня соціальних послуг своїм мешканцям. Проте, досліджуючи зарубіжний досвід, слід сказати, що деякі держави світу мають високо централізовані сегменти системи соціального захисту населення, а деякі тяжіють до тенденції децентралізації (Ezcurra & Rodriguez-Pose, 2011: 146).

Досліджуваним нами прикладом постсоціалістичної трансформації, що є близькою для української правової системи є Республіка Польща, що підтверджує своїм досвідом реформування суттєвий успіх соціального розвитку країн Центральної Європи. Дослідження соціальних перетворень, що мають та продовжують мати місце у сусідній державі є надзвичайно актуальним для України, зважаючи на те, що Україна обрала шлях європейської інтеграції (Марчук, 2018: 30).

Дослідники зазначають, що однією із особливостей соціальної політики, яка реалізовувалася в Польщі після прийняття Конституції 1997 р., було прагнення послідовності та поступовості реформ саме у суб'єктно-об'єктній структурі соціальної допомоги. Така структура складалася із таких суб'єктів, як: держава, самоврядні організації, профспілки, релігійні організації та конфесії, ринок, сім'я та багато інших. До того ж, значна кількість проектів реформ, що стосувалися окремих сфер соціального обслуговування, а саме: системи пенсійного забезпечення, децентралізації прав і обов'язків суб'єктів соціальної політики, системи соціального захисту безробітних, охорони здоров'я, протидії бідності, захисту сім'ї, дитинства та материнства та інші були винесені на громадське обговорення і лише після отримання громадського схвалення дані реформи починали працювати (Еуроре-2020).

Вагоме значення у децентралізації щодо надання соціальних послуг, відіграв вступ Республіки Польщі до Європейського Союзу 1 травня 2004 року. Це стало причиною, для поширення на територію держави моделі соціальної справедливості, як уособлення стандартів соціальної політики Європейського Союзу та стало суттєвим компонентом у покращенні соціальної ситуації держави та життєвого рівня в цілому. У результаті цього, соціальна політика у Республіці Польща включала в себе нові інституційні та правові механізми для її реалізації, до того ж, сама республіка отримала додаткові інвестиції для забезпечення соціальної політики. В даний час соціальна політика Республіки Польща базується на основних таких сферах: зайнятості та соціальних прав, соціального захисту населення та соціального залучення інвестицій (Івасечко, 2013: 354).

На сьогоднішній день, соціальний захист населення та соціальна інтеграція Європейського Союзу базується на Стратегії Європи – 2020 та передбачає подолання бідності та соціального відчуження для 20 млн. осіб, а також збільшення зайнятості населення у віці 20–64 років до 75 %. Відповідно для цього є створеною система для соціального інвестування, яка передбачає розвиток умінь та навичок, а також потенціалу населення та підтримку їхніх ініціатив у сфері зайнятості та соціального життя. Проте, існують також і проблеми у сфері соціального інвестування, що пов'язано із кризою в економіці держави та демографічними змінами. Але, для того щоб подолати такі суттєві проблеми, держава спрямовує свою діяльність у руслі підвищення ефективності використання соціаль-

них бюджетів, зокрема передаючи значну кількість бюджетних асигнувань до місцевих бюджетів. У місцевих бюджетах, кошти спрямовуються перш за все на пільги та послуги, котрі допомагають людям протягом усього їхнього життя, сприяючи при цьому досягненню позитивних соціальних наслідків, значна частка коштів спрямовується на інвестиції для дітей та молоді (Андропова, 2010).

Децентралізація у Республіці Польща у соціальній сфері проявляється також у активному залученні роботодавців та профспілок щодо запровадження законодавства у таких сферах: безпека праці та охорона здоров'я, де польське законодавство досить часто вказувало на певну неефективність. Також можна зазначити, що завдяки політиці зайнятості у Республіці Польща відбулася реформа державної служби зайнятості, колективних трудових договорів, робочих кадрів на виробництвах та запровадження нових технологій. Вступ Республіки Польщі до Європейського Союзу лише пришвидшив процеси адаптації соціальної політики. Вагома роль у цьому процесі відводилася, як уже було зазначено раніше, саме рішенням держави делегувати досить значну частину своїх повноважень у галузі соціального обслуговування, органам на місцях, зазвичай громадам, беручи при цьому до уваги пропозиції громадськості, що ними надавалися під час обговорень законодавчих актів, якими регулюється соціальна сфера держави (Івасечко, 2013: 354).

У Республіці Польща, як і в Україні діє Міністерство соціальної політики, що має назву Міністерство праці та соціальної політики Республіки Польщі. Дане Міністерство займається вирішенням таких соціальних питань:

створення концепцій та визначення тенденцій розвитку у сфері соціальної допомоги; проведення і фінансування досліджень та експертиз у галузі соціального забезпечення; аналізування ефективності надання соціальної допомоги; заохочення і застосування нових форм і методів роботи; розробка і фінансування програм захисту; співпраця з неурядовими організаціями.

Проте слід зауважити, що Республіка Польща досить серйозно підходить до питань створення на рівні гміні повітів (найменші адміністративно-територіальні одиниці) усієї системи соціальних закладів для обслуговування осіб на місцях. І тому, на рівні таких гміні повітів здійснюються такі заходи: виплата постійної допомоги; оплата медичного страхування; надання спеціальних послуг, що стосуються догляду за людьми з психічними розладами; надання цільових пільг; створення центрів медико-соціальної реабілітації людей з психічними розладами; надання допомоги іноземцям, у тому числі, біженцям; ведення діяльності, що стосується усиновлення дітей на міжнародному рівні; виконання завдань, що впливають з державних програм соціального захисту населення («Завдання органів місцевого самоврядування...»).

Що стосується України, то на сьогоднішній день найгострішими проблемами розвитку соціальної сфери територіальних громад є: не досконала система територіального розміщення об'єктів соціальної інфраструктури; непорядкованість відносин власності на об'єкти соціальної інфраструктури; недостатність бюджетних коштів для ефективного функціонування закладів соціальної інфраструктури; недостатній рівень кадрового забезпечення закладів со-

ціальної сфери; недостатній рівень якості послуг, що надаються населенню об'єктами соціальної сфери.

С.Л. Шульц вказує, «політика щодо розвитку соціальної сфери територіальних громад має базуватись на таких основних принципах соціальної політики: справедливості (підтримку від держави отримують не всі, а лише ті люди, які справді її потребують); адресності (на основі індивідуального підходу, а не всім порівну); субсидіарності (механізм управління суспільством має будуватися «знизу вгору»: всі проблеми, які можуть ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції місцевої влади)». Такий перелік він пропонує також доповнити основними принципами секторальної децентралізації у соціальній сфері обслуговування населення, що розуміється як доступність та максимальне наближення послуг до споживача та забезпечення якості таких послуг («Розвиток соціальної сфери територіальних громад...», 2018: 101).

Необхідно сказати, що в даний час, Україна переживає переломний період в усіх сферах свого розвитку, серед яких чільне місце займає і соціальна сфера, що має на меті запуск повноцінної системи децентралізації у цьому напрямі. Важливим у цьому дослідженні є також зупинення на Наказі Міністерства соціальної політики України щодо «Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення». Ці рекомендації визначають основні завдання відповідальних підрозділів (посадових осіб) органів місцевого самоврядування базового рівня: 1) забезпечення реалізації державної політики у сфері зайнятості

населення; 2) організацію надання соціальних і реабілітаційних послуг, проведення соціальної роботи з особами, сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах; 3) розроблення та організацію виконання комплексних програм і заходів щодо поліпшення становища соціально вразливих верств населення, осіб, сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, та всебічне сприяння в отриманні ними соціальних виплат і послуг за місцем проживання, перебування; 4) забезпечення реалізації державної політики з питань підтримки сім'ї; забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків; соціальної інтеграції інвалідів; у сфері захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб; 5) забезпечення реалізації державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, розроблення та виконання відповідних регіональних і місцевих програм; 6) забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей. Рекомендаційний характер виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення зумовив проблему відсутності чіткого механізму організації та надання соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах («Методичні рекомендації щодо виконання...», 2016).

І.І. Хожило провівши комплексне дослідження соціальної сфери у Республіці Польща на предмет застосування механізмів децентралізації, вказує, що позитивними моментами для українського законодавства є «на загальнодержавному рівні – щодо підходів до фінансування на рівні органів місцевого самоврядування, розроблення засад державної політики щодо змісту соціальних програм, підвищення кваліфікації спеціалістів

як в окремих галузях, так, відповідно, в управлінців, забезпечення прозорих механізмів контролю за якістю соціальних закладів; на рівні органів місцевого самоврядування – щодо фінансування соціальних закладів освіти, формування і реалізації соціальної політики відповідно до локальних потреб, залучення місцевих громад до спільного розв'язання соціальних проблем, моніторингу якості надання соціальних послуг на локальному рівні; на рівні самих закладів соціальної сфери – щодо залучення громадськості до процесу планування розвитку цих закладів, їх ресурсного забезпечення і контролю ефективності функціонування для задоволення потреб громадськості (Хожило, 2009: 137).

Одним із стратегічних завдань Української держави є входження до європейського політичного і правового простору, що обумовлює необхідність здійснення системних реформ у всіх сферах суспільних відносин (Світличний, 2019: 102), а тому досвід Республіки Польщі є надзвичайно важливим.

Висновки і перспективи.

Цілком зрозуміло, що процес децентралізації у соціальній сфері є процесом складним і тривалим, якщо брати до уваги, скільки часу пішло у сусідній державі Республіці Польщі задля втілення даної мети в реальність. Проте такі правильні та конструктивні рішення, що передачі повноважень на місцях, створення та розукрупнення значної кількості закладів соціального обслуговування, дасть змогу вирішити нагальні проблеми сьогодення.

Основною проблемою з якою стикається Україна в даний час є централізований підхід до соціальної сфери в цілому та наданні соціальних по-

слуг, зокрема. Необхідним досвідом у реформуванні соціального сектору на прикладі Республіки Польща є застосування механізмів децентралізації, що повинно в себе включати: надання більшої частини повноважень у сфері соціального обслуговування на місця (органам місцевого самоврядування, територіальним громадам чи громадським організаціям); розукрупнення мережі закладів соціального обслуговування з метою створення більшої кількості таких закладів на місцевих рівнях; передача державних бюджетних асигнувань до місцевих бюджетів; винесення на громадське обговорення питань, що стосуються реформування соціальної сфери; тісна співпраця з громадськими організаціями, щодо можливих шляхів вирішення проблем соціальної сфери в Україні.

Список використаних джерел

1. Кізюн Л. Децентралізація влади та суміжні поняття. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2020. 10(1). С. 28–34.
2. Тофтисова-Матерон Р. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах. Київ: Проект TACIS «Посилення регіональних соціальних служб в Україні», 2006. 225 с.
3. Кравченко М.В. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_8. (дата звернення: 20.11.2020 р.).
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.11.2020 р.).
5. Ezcurra R., Rodriguez-Pose A. Decentralization Of social protection expenditure and economic growth in the OECD. *Publius*. 2011. № 41 (1). P. 146–157.
6. Марчук М.І. Концепція соціальної держави у польській правовій доктрині. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 29–32.
7. Europe-2020. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (дата звернення: 20.11.2020 р.).
8. Івасечко О. Соціальні стандарти ЄС: досвід для України. *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН*. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. Вип. 74 (7). С. 353–356.
9. Андропова Л.Б. Перенесення соціальної політики ЄС у Польщу та Угорщину. *Європеїзація Центральної та Східної Європи / Упоряд. Ф. Шіммельфенніг, У Зедельмаєр; пер. з англ. О. Сидорчук, М. Смуток, Ю. Романишин*. Київ, 2010.
10. Завдання органів місцевого самоврядування щодо питання соціального захисту. URL: <http://samorzad.inforpl> (дата звернення: 20.11.2020 р.).
11. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. *ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» / за ред. С.Л. Шульц*. Львів, 2018. 140 с.
12. Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення: наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 р. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16> (дата звернення: 20.11.2020 р.).
13. Хожило І.І. Польський досвід децентралізації управління у соціальній сфері. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління*. 2009. № 1. С. 131–138.
14. Світличний О.П. Судова реформа в Україні та її вплив на охорону прав інтелектуальної власності. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2019. 10(1). С. 102–107.

References

1. Kiziun, L. (2020). Detsentralizatsiia vlady ta sumizhni poniattia. Pravo. Liudyna. Dovkilia: naukovo-praktychnyi zhurnal [Decentralization of power and related concepts. Law. Human. Environment],10(1): 28–34 (in Ukrainian).
2. Toftisova-Materon, R. (2006). Sotsialni posluhy: yak pobuduvaty ukrainsku model na yevropeiskyykh pidkhodakh [Social services: how to build the Ukrainian model on European approaches]. Kyiv: Proekt TESIS «Posylennia rehionalnykh sotsialnykh sluzhb v Ukraini», 225 (in Ukrainian).
3. Kravchenko, M.V. (2014). Mekhanizmy detsentralizatsii sotsialnykh posluh v Ukraini. Demokratychnе vriaduvannia [Mechanisms of decentralization of social services in Ukraine. Democratic governance], 14. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/.DeVr_2014_14_8 (in Ukrainian).
4. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] (2010): Zakon Ukrainy 08.07.2010 № 50-51. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (in Ukrainian).
5. Ezcurra, R. & Rodriguez-Pose, A. (2011). Decentralization Of social protection expenditure and economic growth in the OECD. *Publius*, 41(1): 146–157 (in English).
6. Marchuk, M.I. (2018). Kontsepsiia sotsialnoi derzhavy u polskii pravovii doktryni. Aktualni problemy vitchyzniano yurysprudentsii [The concept of the welfare state in Polish legal doctrine. Actual problems of domestic jurisprudence], 4: 29–32 (in Ukrainian).
7. Europe-2020. Available at: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (in English).
8. Ivasechko, O. (2013). Sotsialni standarty YeS: dosvid dlia Ukrainy. Hileia. Istorychni nauky. Filosofske nauky. Politychni nauky: Nauk. visnyk [EU social standards: experience for Ukraine. Gilea. Historical sciences. Philosophical sciences. Political Science: Scientific Bulletin]. Kyiv: Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova, 74(7): 353–356 (in Ukrainian).
9. Andronova, L.B. (2010). Perenesennia sotsialnoi polityky YeS u Polshchu ta Uhorshchynu. Yevropeizatsiia Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [Transfer of EU social policy to Poland and Hungary. Europeanization of Central and Eastern Europe] / Uporiad. F. Shimmelfennih, U Zedelmaier; per. z anhl. O. Sydoruchuk, M. Smutok, Yu. Romanyshyn. Kyiv (in Ukrainian).
10. Zavdannia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia shchodo pytannia sotsialnoho zakhystu [Tasks of local governments on the issue of social protection]. Available at: <http://samorząd.inforpl> (in Ukrainian).
11. Rozvytok sotsialnoi sfery terytorialnykh hromad v umovakh administratyvno-fiansovoi detsentralizatsii [Development of the social sphere of territorial communities in the conditions of administrative and financial decentralization] (2018). DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy» / za red. S.L. Shults. Lviv, 140 (in Ukrainian).
12. Methodychni rekomendatsii shchodo vykonannia vlasnykh (samovriadnykh) povnovazhen ob'iednanoi terytorialnoi hromady u sferi sotsialnoho zakhystu naselennia [Methodical recommendations on the implementation of own (self-governing) powers of the united territorial community in the field of social protection] (2016): nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy 19.01.2016 № 26. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16> (in Ukrainian).
13. Khozhylo, I.I. (2009). Polskyi dosvid detsentralizatsii upravlinnia u sotsialnii sferi. Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser.: Derzhavne upravlinnia [Polish experience of decentralization of management in the social sphere. Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine. Series: Public Administration],1: 131–138 (in Ukrainian).

14. Svitlychnyi, O.P. (2019). Sudova reforma v Ukraïni ta її vplyv na okhoronu prav intelektualnoi vlasnosti. Pravo.Liudyna.Dovkillia: naukovo-praktychnyi zhurnal [Judicial reform in Ukraine and its impact on the protection of intellectual property rights. Law. Human. Environment], 10(1): 102–107 (in Ukrainian).
-

O.V. Artemenko (2020). APPLICATION OF DECENTRALIZATION INSTRUCTIONS IN THE SOCIAL SPHERE IN UKRAINE ON THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF POLAND. *Law. Human. Environment*, 11(4): 121-129. <https://doi.org/10.31548/law2020.04.015>.

Summary. Since 2014, among many reforms, decentralization has been instrumental in creating transparent, open and effective local governance that will ensure the quality and accessibility of services in all spheres of community life, including the social sphere (quality social services) in Ukraine. As for the development of the social services system in the context of the transition period of decentralization, there are priorities in this way, regarding the complexity of the provision of social services, their accessibility, targeting and effectiveness, as well as increasing attention to each person (client). Such priorities are possible provided there is an integrated approach to community-based social services.

The article explores the issues of social sphere in Ukraine. The focus is on the substance and importance of the concept of decentralization for the social sphere. The legal analysis is of the application of decentralization instruments in the social sphere in the neighboring country – the Republic of Poland – is carried out. The main directions of the implementation of the social policy of the Republic of Poland are described in order to meet their requirements of decentralization. The necessity to introduce decentralization tools for the Republic of Poland for the effective functioning of the social sphere is confirmed. The main problems of centralized management of social sphere in Ukraine are analyzed. Conclusions are made as to the expediency of using decentralization tools in the contemporary social sphere of Ukraine.

Keywords: social sphere, social policy, decentralization, decentralization instruments, social services, social institutions

---